

Webrecensie BMGN 125:1 (2010)

Moussault, Paul, Lust, Jan, *Rood Verzetsfront. Aanzetten tot stadsguerrilla in Nederland. Een reconstructie* (Breda: Papieren Tijger, 2009, 352 blz., €25,-, ISBN 978 90 6728 222 2).

In de herfst van 1977 kreeg het Rood Verzetsfront (RVF) een polaroid foto toegestuurd van de – toen nog levende – Duitse industrieel Hans-Martin Schleyer. Schleyer was door de Rote Armee Fraktion (RAF) ontvoerd en zou op 18 oktober worden vermoord. De boodschap van de RAF was duidelijk: jullie horen erbij. Aldus begint de geschiedenis van het Rood Verzetsfront, een kleine radicale groep in Nederland die ‘actieve solidariteit’ voorstond met ondergrondse gewapende groepen in West-Europa. Een oud-lid heeft nu de geschiedenis van de organisatie geboekstaafd. Het levert een bevreemdend beeld op van een kleine, in zichzelf gekeerde groep die vast overtuigd was van het eigen gelijk.

Het RVF werd in 1977 opgericht en was zo’n tien jaar actief. De organisatie had echter een voorgeschiedenis. Al in de jaren zestig waren er maoïstische jongeren in Eindhoven die de gewapende strijd propageerden. Er werd een bomaanslag bij Philips geclaimd en er reisden zelfs leden naar Jemen om daar een militaire training te ontvangen. Zij vormden later de harde kern van het RVF. Daarnaast kende Groningen een actieve afdeling. Het is opvallend dat de groep vooral leden had in provinciesteden en niet in de Randstad.

Aanvankelijk gaf het RVF zichzelf de taak om medestanders te berichten over buitenlandse ondergrondse groepen en propaganda voor hen te maken. De groep gaf dus een bulletin uit en plakte posters. Bij deze plakacties werden af en toe activisten aangehouden, maar echt spectaculair was het nog niet te noemen.

Dat het echter niet bij woorden kon blijven en dat er ook ‘actie’ ondernomen moest worden, daar was iedereen het in het RVF wel over eens. Men begon met het opbouwen van een ‘infrastructuur’: schuilwoningen, valse paspoorten, geld en wapens moesten worden verzameld. Vooral geld was een probleem. Een schimmig contact stelde voor om auto’s te stelen uit een afgelegen autoshowroom. De man kon zelfs de sleutels van de zaak overhandigen. Na drie dagen ‘posten’ werd de actie echter afgeblazen omdat men niet goed wist waar zo’n grote verzameling auto’s opgeslagen kon

worden. Het plan om een paardenrenbaan te overvallen sneuvelde eveneens, omdat men totaal geen idee had hoeveel geld er in de zaak omging. Er werd overwogen om een rondvaartboot te overvallen, maar dit ging niet door omdat het vertrekpunt van de boot een doodlopende weg was. Het zijn grappige anekdotes die het beeld schetsen van een groep die veel wilde, maar niet erg praktisch ingesteld was.

Dat de groep echter wel degelijk serieus genomen diende te worden bleek in juni 1980, toen zij een bom liet ontploffen bij het huis van hoofdofficier van justitie Schampers. De groep was al enige tijd in bezit van zes vaten natriumchloraat, een ingrediënt voor kunstmest waarmee zware explosieven gemaakt kunnen worden. Er raakte niemand gewond. Niet veel later besloot de groep een zware bom te plaatsen bij het opleidingscentrum van de ME te Neerijnen. Het is het begin van de meest opzienbarende episode uit het boek. Met een aanslag op het centrum wilde de RVF de ME 'terugpakken' voor hun optreden tijdens de grote krakersrellen van dat jaar. Besloten werd om honderd twintig kilo explosieven te plaatsen tegen de buitenmuren van de barakken: 'De persoonlijke schade stond hierbij voorop, daarover kon geen onduidelijkheid bestaan', merkt de schrijver daarbij koeltjes op.

De opzet van de aanslag was echter even meedogenloos als dat de uitvoering knullig was. De actie zou worden uitgevoerd door twee mensen, die de twee bommen à zestig kilo per fiets (sic!) naar het opleidingscentrum zouden brengen. Bij de eerste observatieronde werd de zwaarte van de bommen echter gehalveerd, want 'zestig kilo per fiets was geen haalbare zaak'. Tijdens de derde en laatste observatieronde werden de twee RVF'ers echter, zonder de bommen, gearresteerd. Het was duidelijk dat de zaak verlinkt was. Het geëxperimenteer met bommen stopte abrupt toen niet veel later het huis van één van de RVF-leden explodeerde en tot de grond toe afbrandde, waarbij opnieuw geen slachtoffers vielen. Twee mensen werden later gearresteerd. Het was duidelijk dat het explosieve mengsel waarmee men werkte veel te instabiel was. Tijdens nabesprekingen over het gebeurde kwam het tot grote verdeeldheid. Het was het einde van de pogingen van het RVF om daadwerkelijk ondergronds te gaan.

Het zijn verhalen zoals deze die het boek van Moussault en Lust een wrange bijmaak geven. Enerzijds kan men niet anders dan glimlachen om de grote knulligheid die hun acties kenmerkte. Maar tegelijkertijd ontbrak het de RVF niet aan de wil om de daad bij het woord te voegen en aanslagen te plegen waarbij vele doden zouden vallen.

Het is de vraag of Moussault en Lust – die beiden nauw betrokken waren

bij het RVF – de uitgelezen personen waren om deze geschiedenis te schrijven. Ze zitten duidelijk te dicht op de stof en komen niet tot een afgewogen of afstandelijke visie. Doordat een duidelijk concept of vraagstelling ontbreekt, dreigt het boek één grote opsomming te worden van feiten en gebeurtenissen. Lange citaten uit RVF-verklaringen en BVD-documenten staan een goed lopend betoog in de weg. Het boek geeft een scherp beeld van de denkwereld van de ‘stadsguerrillero’s’ in Nederland. Een geslaagde reconstructie van (sympathie met) gewapende groepen in Nederland is het evenwel niet geworden.

Bart van der Steen, Europese Universiteit in Florence

Webrecensie BMGN 125:1 (2010)

Overman, R., *Een welkom academisch gezelschap. Geschiedenis van de Amsterdamse Universiteits-Vereniging 1889-2007* (Amsterdam: Aksant, 2008, 407 blz., € 19,90, ISBN 978 90 5260 275 2).

De Amsterdamse Universiteitsvereniging (AUV) werd in 1889 opgericht naar aanleiding van een vorstelijke gift van tabakshandelaar Rudolf Lehmann, bestemd voor een nieuwe aula voor de (toen nog Gemeentelijke) Universiteit van Amsterdam. Het bedrag dat overbleef werd door de AUV bestemd voor studiebeurzen en onderzoekssubsidies. Daarnaast wilde de vereniging een bindende rol spelen in de universitaire gemeenschap. Daarom probeerde ze leden te werven onder de hoogleraren, studenten en alumni. Hun contributie zou bovendien het vermogen aanvullen.

Helaas lukte dit maar ten dele. Gedurende haar hele bestaan kampte de AUV met gebrek aan belangstelling onder potentiële leden. Het vermogen groeide wel, voornamelijk door enkele incidentele grote giften of legaten. Vanaf de jaren dertig werd bovendien het beheer van enkele andere fondsen – veelal legaten – aan het bestuur van de AUV toevertrouwd. De vereniging wist prominente figuren aan zich te binden: onder de bestuursleden waren Nobelprijswinnaar Tobias Asser en president van De Nederlandsche Bank Marius Holtrop.

Het vermogen van de AUV en de daaronder ressorterende fondsen werd gebruikt voor studiebeurzen voor armlastige, getalenteerde studenten. Gemiddeld ging het om enkele tientallen per jaar. Daarnaast konden hoogleraren een bijdrage vragen voor bijvoorbeeld de aanschaf van wetenschappelijke instrumenten of een handbibliotheek. De vereniging schonk overigens zelden het gehele benodigde bedrag.

De vereniging kende een korte bloeiperiode tijdens de periode van ca. 1955 tot 1970, voornamelijke onder voorzitterschap van Holtrop. Door een jaarlijkse gift van f15.000 van Shell werd de armslag van de vereniging sterk uitgebreid. Een grote gift van vatenfabrikant Bernard van Leer werd besteed aan de oprichting en exploitatie van een mensa aan de Damstraat. Na de oorlog konden ook studentenorganisaties zoals CREA op steun rekenen. Bekend werd de bijdrage aan een nieuw botenhuis voor Nereus in de jaren tachtig. Om het academische gemeenschapsgevoel te versterken organiseerde de AUV bovendien ‘universiteitsdagen’, die al snel veranderden in